

28 січня 2019 р.

Задача 1. Для кожного з наступних відношень на множині натуральних чисел опишіть впорядковані пари, що належать відношенням:

1. $R = \{(x, y) | x + y = 9\};$
2. $R = \{(x, y) | x + y < 7\};$
3. $R = \{(x, y) | y = x^2\};$
4. $R = \{(x, y) | 4x = y^2\}.$

Розв'язок.

1. Спершу задамо це відношення через цикл:

$$R = \{(n, 9 - n), n = \overline{1..8}\}.$$

Також випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(1, 8), (2, 7), (3, 6), (4, 5), (5, 4), (6, 3), (7, 2), (8, 1)\}.$$

2. Спершу задамо це відношення через цикли:

$$R = \{(n, k - n), n = \overline{1..k - 1}, k = \overline{2..6}\}.$$

Також випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(1, 5), (1, 4), (1, 3), (1, 2), (1, 1), (2, 4), (2, 3), \\ (2, 2), (2, 1), (3, 3), (3, 2), (3, 1), (4, 2), (4, 1), (5, 1)\}.$$

3. Спершу задамо це відношення словами: R – відношення пар натуральних чисел вигляду

$$(\text{число}, \text{квадрат цього числа}).$$

Також випишемо пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(1, 1), (2, 4), (3, 9), (4, 16), \dots\}.$$

4. Спершу задамо це відношення словами: R – відношення пар натуральних чисел вигляду

$$(\text{квадрат половини другого числа}, \text{парне число}).$$

Також випишемо пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(1, 2), (4, 4), (9, 6), (16, 8), \dots\}.$$

Задача 2. Яке відношення задається матрицею A ? Побудуйте для нього граф.

$$1. A = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \end{pmatrix};$$

$$3. A = \begin{pmatrix} 0 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \\ 0 & 1 & 1 \end{pmatrix};$$

$$2. A = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 1 \end{pmatrix};$$

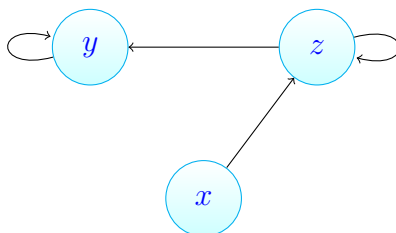
$$4. A = \begin{pmatrix} 1 & 0 & 1 \\ 0 & 1 & 0 \\ 1 & 1 & 1 \end{pmatrix};$$

Розв'язок. Для зручності у цій задачі позначимо $\Omega = \{x, y, z\}$. Тоді

1. Спершу випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(x, z), (y, y), (z, y), (z, z)\}.$$

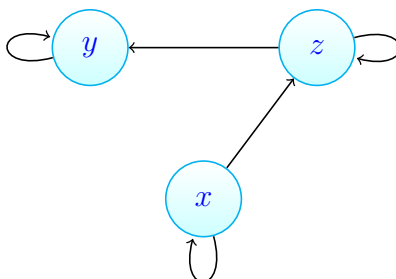
Тепер наведемо його граф:

2. Спершу випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(x, x), (x, z), (y, y), (z, y), (z, z)\}.$$

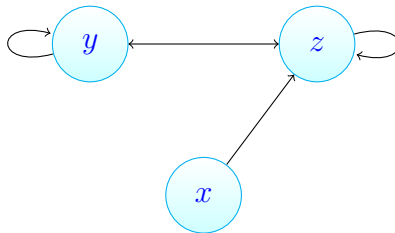
Тепер наведемо його граф:

3. Спершу випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(x, z), (y, y), (y, z), (z, y), (z, z)\}.$$

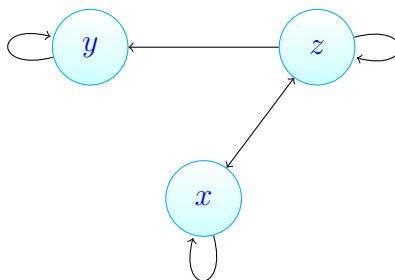
Тепер наведемо його граф:

4. Спершу випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(x, x), (x, z), (y, y), (z, x), (z, y), (z, z)\}.$$

Тепер наведемо його граф:

Задача 3. Визначте, які з наступних відношень на множині людей рефлексивні, симетричні або транзитивні:

1. “мати тих же самих батьків”;
2. “бути братом”;
3. “бути старше” або “бути молодше”;
4. “бути знайомим”;
5. “бути не вище”;

Розв’язок.

1. Рефлексивне, симетричне, транзитивне, тобто відношення еквівалентності.
2. Взагалі кажучи це відношення є композицією відношень¹ “бути чоловіком (особою чоловічої статі)” та “мати спільних батьків”, на основі чого і проводиться подальший його аналіз.

Або не рефлексивне (бо жінка не є своїм братом) або навіть антирефлексивне (якщо ми вважаємо що і чоловік не є своїм братом).

Не симетричне (дочка X не є братом сина X але син X є братом дочки X), але і не антисиметричне (бо існує X такий що у X існують два сини Y , Z , тоді Y брат Z і Z брат Y).

Транзитивне, бо якщо X брат Y і Y брат Z , то у них всіх спільні батьки, і при цьому X чоловік (адже він брат Y).

3. Антирефлексивне, антисиметричне і транзитивне, тобто відношення строгого порядку.
4. Рефлексивне (бо людина знає² саму себе).

---

¹Тут відношення “бути чоловіком” – унарне і застосовується до першого аргументу.

²Хоча якщо пригадати філософів Древньої Греції які стверджували що сенс життя у тому, щоб “пізнати себе”, то можна засумніватися у тому що всі люди себе знають.

Симетричне³, бо якщо людина X знає людину Y то вони знайомі, а отже Y знає X .

Взагалі кажучи не транзитивне, бо я знаю декана, декан знає ректора, але ректора я не знаю.

5. Рефлексивне, антисиметричне і транзитивне, тобто відношення нестроного (часткового) порядку.

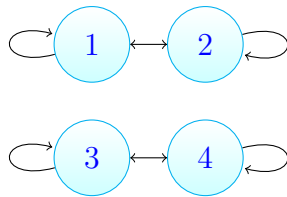
³Здебільшого саме так вважають у задачах математичних олімпіад, хоча і не завжди.

Задача 4. Маємо множину $A = \{1, 2, 3, 4\}$ і її розбиття на класи еквівалентності $\{\{1, 2\}, \{3, 4\}\}$. Задайте відношення еквівалентності R .

Розв'язок. Спершу випишемо всі пари які входять до цього відношення:

$$R = \{(1, 1), (1, 2), (2, 1), (2, 2), (3, 3), (3, 4), (4, 3), (4, 4)\}.$$

Тепер наведемо його граф:

Для повноти опису наведемо також його матрицю:

$$A = \begin{pmatrix} 1 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 1 & 0 & 0 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 1 \end{pmatrix}.$$